

inko

informatiegevende en
kontaktleggende periodiek
van de fraters van utrecht

35^e jaargang

nummer 2

mei 2012

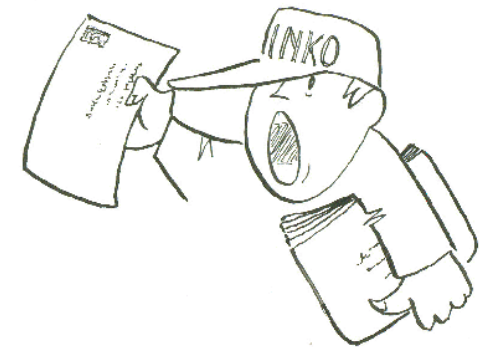
VAN DE REDACTIETAFEL

Het is de redactie niet eerder overkomen, dat er zoveel kopij binnen was, dat er een selectie gemaakt diende te worden, wilden we de uitgave niet te dik laten worden. Dat lag niet alleen aan de hoeveelheid kopij, maar ook aan de uitgebreidheid van twee verhalen. Maar ja, 50 jaar kloosterleven beschrijven van jezelf of via een interview, dat wil wel! Daarom is het lot op Paul Steverink gevallen en is zijn verhaal in tweeën gehakt en komt de tweede helft de volgende keer. Fijn dat ook een gouden Indonesische medebroeder iets over zichzelf heeft verteld!

Al met al weer een gevarieerde aflevering. Trots zijn we op de felicitatie en lovende woorden van collega'-redactieleden van de Broeders van Maastricht! Dank jullie wel!

Enkele vaste rubrieken hebben een plekje gekregen. Van de inbreng van Hilarius kan misschien wel een vaste rubriek gemaakt worden. Als meer medebroeders een goede herinnering aan een gemeenschap(je) hebben en het aan het papier toevertrouwen, dan hebben we een rubriek..... wellicht met nog onbekende feiten of voorvallen.... Pennenvruchten daarover zijn van harte welkom!

De redactie hoopt dat ook deze aflevering weer in de smaak zal vallen en aan iedere lezer/lezeres een gezellig leesuurkje zal opleveren! Al of niet buiten in de zon.... We wensen iedereen van harte een fijne zomer toe.

Maastricht, april 2012

Dag beste Johan, Wim, Leo, Frits en Wim,
Proficiat met jullie 35-jarige bestaan van Inko! Het is een mooi uitgegeven en rijk van inhoud voorzien tijdschrift dat we als 'collega redactie' met veel aandacht en respect volgen.
Een goede overweging van Alfons, aardige bijdragen van medebroeders, verrassende gedichten en soms mooie vergezichten.
Ik denk dat het blad een goede communicatie tussen jullie medebroeders zal geven, en hen het terechte gevoel geeft 'dat het goed is geweest', als ik alleen al de machtige golf van habijten zie rond de baar van een overleden kardinaal. Prachtig! (*Inko*, 2012 nr.1)
Alle goeds, succes met het werk
en een hartelijke groet van Ben Duives en mij,
redactie berichten broeders van maastricht

Br. Wim Swüste
Erasmusdomein 120F
6229GD Maastricht.

ENKELE FLITSEN UIT 50 JAAR FRATERLEVEN 1962-2012

door fr. Paul Steverink

Die 50 jaar bestaan voor mij uit:

1½ jaar noviciaat in Utrecht en onderwijzer aan de St. Jorisschool in Amersfoort;
3 jaar studie biologie, biochemie en wiskunde aan de universiteit van Dublin;
32 jaar leraar aan de middelbare St. Jozefschool Rapogi in Kenia plus development coördinator van het bisdom Kisii en later Homa Bay, samen met dhr. Leonard Oloo;
13½ jaar lid van de Terebint Gemeenschap Groningen en van de Pistache Gemeenschap sinds half 2006.

Pistaches zijn de vruchten van de Terebintboom, waaronder Abrahams gasten verwelkomd werden.

Beste Lezer, u begrijpt natuurlijk wel dat ik vandaag alleen de blóémetjes buiten zet.

Afrikadagen in de markthal van Doetinchem

Deze dagen werden daar rond 1960 georganiseerd voor jongeren met het doel meer betrokken te raken bij de ontwikkeling van Afrika. De belangstelling hiervoor werd in 1957 onder meer gewekt door paus Pius XII met de publicatie van zijn encycliek *Fidei Domum - Gave van het Geloof* - waarin hij bisschoppen om priesters voor Afrika vraagt om het katholieke geloof te verspreiden en te verdiepen. Congregaties van zusters, fraters en broeders hebben dit verzoek beantwoord op hun eigen wijze door mensen uit te zenden en geld beschikbaar te stellen om medische centra op te zetten en daarin professionele diensten te verlenen en scholen van allerlei snit te stichten en er les aan te geven.

Aangezien ik de St.-Ludgerus Kweekschool in Hilversum heb gevolgd, nodigde ik de directeur daarvan, frater Willibrordo, uit om de tweede Afrikadag bij te wonen. Zo'n dag begon met een Misviering opgedragen door een Afrikaanse bisschop of priester of door Abt Tholen van de Benedictijnerabdij in de Slangenburg. Een bekende VIP-spreker – onder meer Witte Pater Suasso de Lima de Prado - hield dan een vurig betoog over Afrika, waarna een collecte werd gehouden eerst voor Malawi en later voor Kenia. Als trekpleister traden 's-middags de Blue Diamonds op met onder meer hun beroemde lied RAMONA. Tussen een Afrikadag van het ene jaar en het volgende werd meer geld ingezameld voor Afrika door Achterhoekse parochies. Ze hielpen oud ijzer verzamelen dat door chauffeurs met vrachtwagens opgehaald en verkocht werd.

Tijdens zijn aanwezigheid in de markthallen stelde frater Willibrordo voor dat ik jongeren zou vragen om als frater mee te werken het middelbaar onderwijs in West Kenia te ontwikkelen in de meest afgelegen gebieden. Mijn reactie was dat ik vond dat hij dat zélf het best kon doen. Dat vond hij van niet omdat ik leeftijdgenoot was van de maar liefst 4000 aanwezige jongeren.

Met knikkende knieën liep ik naar de microfoon en stelde de vraag..... Het maakte wel indruk op hen, maar niemand meldde zich aan. Uiteindelijk ben ikzelf ingegaan op de uitnodiging. Dat was een enorme verandering in mijn leven. Wat mij vooral motiveerde in het begin in Utrecht en daarna was het brede aanbod van lectuur, onder meer: *'Het einde van het conventionele christendom van W. H. van de Pol'* en van de Belg *'Albert Dondijne: 'Geloof en wereld'* en boeken over mystiek van katholieke en protestantse schrijvers.

U.C.D.: University College Dublin

In Dublin werden we - fraters Savio, Groot, Willibrord Nijs en ik - eerst gastvrij ontvangen door de Christian Brothers. Daarna huurden we drie kamers bij een Ierse kamerverhuurster die voor ons kookte en de was deed, totdat Otto Groot in contact kwam met een broeder van Maastricht die samen met andere broeders ook in Dublin studeerde. Zij hadden een groot huis gehuurd en we werden uitgenodigd bij hen te komen wonen. Voor elk van ons was er een kamer en voor ons drieën een huis- en eetkamer. Er was een grote tuin achter het huis. Een broeder van Maastricht kookte voor ons. Eerst woonden we gescheiden, maar al snel werden we één groep. Ik bofte enorm met de aanwezigheid van Willibrord Nijs, een kei in wiskunde. Dankzij hem slaagde ik het eerste jaar ook voor dit vak.

St. Josef Rapogi Secondary School

Ik werd enthousiast verwelkomd door fraters Assisius en Pontianus. Ze hadden iemand nodig voor biologie, natuur- en scheikunde, gezondheidsleer en *'Luke's Gospel with relevance to African life'* en *'The Early Church'*. Ik verving Robin Manilla, een Amerikaanse Peace Corps Volunteer, voor de Science vakken en frater Hugo Brouwer voor het evangelie van Lukas en de Handelingen. Met het vliegtuig waarmee ik aankwam in Entebbe, Uganda, keerde Hugo voorgoed terug naar Nederland. De studenten van Hugo haalden hoge punten op het examen, hij gaf uitmuntend les.

Zijn vak werd gezien als een *'reducing agent'*: Als een student een laag cijfer kreeg voor bijvoorbeeld geschiedenis, waar Hugo ook les in gaf, werd dat in het eindresultaat gecompenseerd door een hoog cijfer voor het Nieuwe Testament.

Met de komst naar Rapogi van fraters George Smink, Joop Vos, Phillip Weber en later Carel van Swaij werd de school enorm uitgebreid, mede dankzij de efficiënte bouw van klaslokalen en slaapzalen. En de laatste aanwinst voor de school was een innovatieve computeropleiding voor de studenten door ons geassocieerd lid Ivo Steverink.

Development Coördinator

Tijdens het lesgeven aan school werd er een steeds groter beroep op mij gedaan door mensen uit het bisdom om meer tijd te besteden aan ontwikkelingswerk. Twee Maryknol zusters uit de Filippijnen daagden mij uit om de uren te tellen die ik besteedde aan de school en aan de mensen die rondom de school stierven aan cholera, malaria, bilharzia, dysenterie en lepra. Vanuit het Catholic Secretariat in Nairobi werd gevraagd om in Kisii een development office voor bewustwordingsprogramma's op te zetten op diocesaan niveau. Met pijn in het hart ben ik met het lesgeven gestopt met goedvinden van het bestuur van de congregatie en op verzoek van de bisschop van Kisii.

Medefinancieringsorganisaties bezochten ons gebied frequent omdat alle problemen die in een tropisch land kunnen voor komen ook inderdaad in ons gebied aanwezig waren.

Verblindende flits

Op een dag zag ik het verband tussen veel problemen: de Nijlbaars werd geïntroduceerd in het Victoriameer door de Wereldvoedselorganisatie. Het idee erachter was dat een grote vis zoals de Nijlbaars, die kleine vissen opeet, meer eiwit zou bevatten dan de som van de verorberde kleine vissen. Maar toen de kleine vissen langs de oevers van het meer verdwenen, bleef er voor de lokale vissers niets meer over. De Nijlbaars werd door bazen van

grote boten gevangen en in vrachtwagens met koelingssystemen naar de haven van Mombassa getransporteerd voor de export naar Europa. Tijdens mijn verlof in Nederland kon ik Nijlbaars eten in Venray in plaats van Tilapia, de vis die thuis hoort in het meer. De wormen die de ziekte bilharzia veroorzaken in mensen werden eerder door kleine vissen opgegeten waardoor deze ziekte in omvang beperkt bleef. Maar toen de kleine vissen verdwenen, nam bilharzia toe. Kinderen die aan bilharzia lijden hebben bloed in de urine en het werd zo erg dat dit bij bijna alle kinderen voorkwam. Het cynische grapje ging dat er één kind gele urine plaste en dat de moeder schrok en onmiddellijk naar het Health Centre ging om medicijnen te halen.

Ook de lokale bevolking langs het meer ging Nijlbaars kopen bij de grote bazen. Aangezien er geen diepvries langs het meer te vinden is, werd de vis geconserveerd door rook. Daarvoor is hout nodig van bomen die rondom het meer werden gekapt. Gevolg: ontbossing, waardoor de toplaag van de grond door de regens het meer instroomde. Gevolg: erosie. En als de bomen verdwijnen vertrekken de vogels ook, waardoor de teken die de vogels wegpikken uit de vacht van de koe erin blijven zitten en het bloed uit de koe zuigen, waardoor de koe geen melk meer geeft. Ik zag dit verband in een flits, liep tien keer opgewonden om het huis heen vanwege die ontdekking, en heb als coördinator een rondzendbrief gestuurd naar alle parochies.

De ontwikkelingsprogramma's werden afgestemd op de ontdekte dreiging. De financieringsorganisaties erkenden deze problemen en hebben veel programma's financieel en met personeel gesteund. Ik wist dat ik hierom in Kenia moest zijn, namelijk om dit waar te nemen en onderbouwd te melden en dat ik voor de oplossing een bijdrage kon leveren. Zo had mijn leven betekenis en was zinvol. In verband hiermee las ik later bij de filosoof Berkeleys: *'Esse est percipi aut percipere'*: het zijn van de objecten is het waargenomen worden, het zijn van de subjecten is waarnemen. Het gaat om het zien en het gezien worden. Ik had een groot probleem waargenomen en gemeld. Dat het een probleem was,

werd door mensen om mij heen en financieringsorganisaties gezien en erkend en er werd wat op uitgedaan. Veel successen zijn niet te vinden door ernaar te zoeken maar erop te wachten.

Bewustwording

Ik herinner me een workshop in Kenia met 40 mensen uit het onderwijs. Een onderzoek had uitgewezen dat veel moeders bij de dood van hun kind uitroepen: *'De Heer heeft gegeven, de Heer heeft genomen, geprezen zij de Heer!'* Tijdens de workshop werden vier niveaus van bewustzijn aan de orde gesteld: het gesloten, ontwakend, bevrijdend en transformerend bewustzijn.

* Moeders die het eens zijn met deze uitroep hebben een gesloten bewustzijn.

* Moeders die zich afvragen: *'Waarom sterft het kind van de buren niet en het mijne wél'* hebben een ontwakend bewustzijn.

* Moeders die de kliniek regelmatig bezoeken vóór de geboorte van hun kind hebben een bevrijdend bewustzijn.

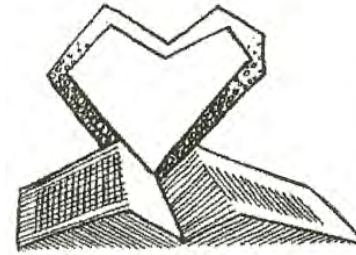
* Moeders die een dorpsvereniging oprichten om altijd snel over vervoer te kunnen beschikken om hun zieke kinderen naar het Health Centre te vervoeren, hebben een transformerend bewustzijn. Aan het slot van de workshop vroeg ik: *'Is God een babykiller?'* Het antwoord was: *'Die God is vanmorgen gestorven! Onze God is een God van de levenden'*.

□

fr. Paul Steverink

Tot zover deze aflevering.

In het volgende nummer vertelt Paul verder.

**Overweging
bij de
Constituties**

“IK BEN GEZIEN: GODS DIENARES”

(LUCAS 1,38)

art. 45

*Fraters van Onze Lieve Vrouw van het Heilig Hart,
is de naam van onze congregatie:*

de naam van ons allen samen.

Maria heeft in ons leven een bijzondere betekenis.

De titel waaronder wij haar noemen,

wijst op de nauwe verbondenheid van Maria met haar zoon.

Zij is een voorbeeld

voor wie Jezus wil volgen in zijn dienende liefde.

art. 46

Het voorbeeld van Maria

zal voor ieder een persoonlijke betekenis hebben,

en het beeld dat ieder van haar heeft,

kan van tijd tot tijd nog weer een ander accent krijgen.

Het regelmatig overwegen

van kernmomenten van haar leven

geeft verdieping van inzicht

in de betekenis die zij voor ons heeft.

Onze persoonlijke band met Maria

krijgt hierdoor rijker inhoud.

art. 47

Het ja-woord dat Maria geeft op de boodschap van de engel, getuigt van haar geloof in Gods liefde, die zij met heilige schroom aanvaardt in dienst van Gods heilsplan.

Ook Maria zal zich haar toekomstig leven anders hebben voorgesteld als meisje in Nazareth. Niet verwonderlijk dat Maria in eerste instantie flink schrok onverwacht aangesproken te worden. In de woorden die ze hoorde ontvouwde zich een nieuwe toekomst. Wel verwonderlijk dat ze in tweede instantie haar nieuwe levensperspectief van harte beaamt.

Ze weet ik ben gezien, ofschoon ze niet weet waar ze ja op zegt. Zij staat in laag aanzien, de Eeuwige heeft dat gezien en haar omhoog geheven. Heb je het gevoel dat je bent zoals anderen je zien, niets bijzonders, dan is het schrikken als iemand zegt jij bent bij uitstek geroepen iets bijzonders te zijn.

Zij durfde haar toekomst te laten openbreken door Gods komende nabijheid, door de zekerheid ik ben gezien. Maria is ons vooruit, met alles wat in haar was heeft zij “ja” gezegd tegen Gods komst in haar leven. Gods woord wist haar bijzonder te maken, gaf haar het besef dat ze gezien was zoals Jahweh de slavernij van het volk in Egypte gezien had. Ze wist zich bevrijd zoals de Eeuwige zijn volk bevrijd had. Het gaf haar de kracht te doen wat van haar gevraagd werd. Zij geloofde in de God die in haar geloofde, waardoor zij in zichzelf durfde geloven.

Is het niet zo, dat Maria is wat wij geroepen zijn om te worden? Zijn wij open en ontvankelijk genoeg? Staan wij werkelijk open voor God? Om met de mysticus Eckhart te spreken: willen wij ten opzichte van het goddelijke wel maagd zijn. Want, zegt hij: “ik zou willen dat alle mensen maagd worden”. Ons klinkt dat natuurlijk vreemd in de oren, maar heeft dat niet meer te maken

met ons zeer beperkte begrip van het woord “maagd”. Eckhart zegt: “maagdelijkheid betekent ontvankelijkheid, voorwaarde daartoe dat wij onbevangen zijn. Wie werkelijk God wil ontmoeten zal zijn ziel leeg dienen te maken, zal zich vrij laten maken van alle beelden die wij over God kunnen hebben. Het is onder die voorwaarde dat wij ontvankelijk zullen zijn, dat God tot ons kan spreken”. Johannes van het Kruis, ook een mysticus, gaat uit van dezelfde gedachte. In een van zijn meest bekende gedichten: “strofen van de ziel” luiden de eerste woorden: “in een nacht, aardedonker, in brand geraakt en radeloos van liefde”. En hij vervolgt: “O nacht, die mij geleid hebt! O nacht, mij liever dan het ochtendgloren! O nacht, die hebt verenigd Beminde met beminde”. De ziel, ons diepste innerlijk, dient in de donkerte te zijn, geheel ontvankelijk te zijn om God en ook elkaar echt te kunnen ontmoeten.

Maria stond van meet af aan open voor wat aan haar zou geschieden. Groot is haar ontvankelijkheid. Het is niet zo vanzelfsprekend open te staan voor wat een nieuwe mens ons te bieden heeft, al is het ons eigen kind. Open voor de wijze waarop haar zoon aan zijn bestaan gestalte gaf. Hoe Jezus zou leven, was voor zijn moeder totaal onvoorspelbaar. Het vroeg een harde oefenschool in biddend vertrouwen de realiteit van Jezus “ongewone en opzienbare” leven te volgen. Zij heeft een leerschool van vertrouwen – ondanks alles – doorgemaakt. Zich open te stellen en haar leven onderste boven laten gooien door haar zoon.

Wij leven in een tijd, waarin wij schijnbaar niet meer zo ontvankelijk zijn voor God. Ik schrijf schijnbaar, want spirituele stromingen nemen alsmaar toe. Er dreigt echter wel een gevaar, dat wij met ons eigen beelden gaan invullen wie God dient te zijn. Wij verhinderen nog te vaak dat de Eeuwige zelf in ons aan het woord komt. Wij maken een God naar ons beeld en gelijkenis, verwerpen de Schriftuurlijke gedachte dat wij naar zijn beeld geschapen zijn.

Maria werd in haar levensgang aangesproken door de uitnodiging van God en durfde ze toe te laten. De Eeuwige mag mee beslissen over de richting van haar leven. “De Heer is met U, en U hebt genade gevonden bij God”, zegt de engel tegen haar. Zo geldt het ook voor ieder van ons. Wat ons te doen staat: Ontvankelijk zijn met open en lege handen! Dat is Maria’s levenskeuze: “Ik ben dienaar van de Heer, laat met mij gebeuren wat U gezegd hebt”. Kome wat komen gaat. Hem de ruimte geven in je leven. Hem door jou laten werken en vruchtbaar laten worden.

Zij is representant van ons mensen, die haar of zijn weg gaat met God. Ook wij zullen de radicaliteit van haar roeping, de daarmee samenhangende onzekerheid hebben leren te doorstaan. Ook voor ons geldt door onze daden kan God zichtbaar worden in ons leven. Laten zien geloven staat niet los van de realiteit van alledag. Leven met God is onverbreekelijk verbonden met onze concrete levensgang. Ook wij weten niet wat er allemaal op ons af komt. We kunnen enkel, zoals zij, ontvankelijk open staan in biddend vertrouwen, alert en krachtig in het leven staan en dat leven liefhebben zoals het zich aandient. Dat betekent je eigen plannen durven loslaten? Omvorming van je eigen verwachtingen.

Haar ja-woord betekende niet een eenmalige daad, maar een levenshouding in overgave. Zij accepteerde haar leerlingenschap, de weg van leerling ten einde toe te gaan. Luisterend ontdekt Maria in haar leven wie haar Zoon Jezus is, wie Hij worden zal. Zij heeft zich aan Hem toevertrouwd. Hoe dat precies in zijn werking weten we niet. Dat is het geheim van haar leven, zoals ook de roeping en de opdracht van ieder van ons een mysterievol geheim is.

Zo ook voor ons?

□

*Voorhout, 1 april 2012
Drs. Alfons Kroese o.c.d.*

Mijn vijfde kapittel

Tradities moeten in ere gehouden worden.

Vandaar dat Inko mij, denk ik, het verzoek deed dit artikel te schrijven.

Het wordt het eerste deel, het tweede volgt later dit jaar.

Mijn eerste kapittel was het kieskapittel van 1998, dat gehouden werd na het overlijden van frater Tone Rotink, de provinciaal overste van het eerste Provinciaal Bestuur Nederland.

Frater Wiro Weersink werd toen gekozen als zijn opvolger.

Mijn tweede kapittel was het Provinciaal Kapittel Nederland van 2000.

Mijn derde kapittel had wederom een trieste reden: het plotselinge overlijden van frater Wiro in 2002.

De derde provinciaal overste in zes jaar tijd moest gekozen worden. Het werd frater Henk Huirne, die de voorman van de provincie zou zijn tot 2006.

Mijn vierde kapittel was het Provinciaal Kapittel Nederland van 2006, waarbij frater Wilfried van der Poll gekozen werd tot vierde provinciaal overste van de Provincie Nederland. Ik was daarbij voor het eerst heuse kapittelsecretaris, want daarvoor was ik assistente van kapittelsecretaris frater Kees Perdon.

De PBN’s van 1994 bestond uit vijf leden, dat van 2000 en 2006 uit drie leden en vanaf het begin van mijn carrière in fraterland in 1995 tot vandaag de dag maakten in totaal negen fraters voor kortere of langere tijd deel uit van het bestuur.

Het waren/zijn Tone Rotink, Wim Versteeg, Bernard Dreuning, Daan Boonman, Wiro Weersink, Henk Huirne, Berno Spekschate, Wim Heister en Wilfried van der Poll.

En dan nu mijn vijfde kapittel met zittingen voor het zakenkapittel in april en oktober en het kieskapittel op 31 oktober a.s. Het wordt ook mijn laatste kapittel. Begin 2013 ga ik – Deo Volente – na precies 18 jaar bij de fraters met pensioen. Begin 2011 was er al prepensioen mogelijk geweest, maar nog even doorgaan tot de bestuursperiode afgerond en het kapittel achter der rug was, leek me een mooier moment om op mijn lauweren te gaan rusten. Maar dit terzijde; 2013 is nog ver weg. Eerst dus nog kapitelen.

Als u dit leest, zit de eerste kapittelweek van het PKN 2012 er al weer op. Van 16 t/m 19 april jl. zaten 12 kaptitularissen, 1 kapittelsecretaris, 1 gespreksleider, 2 notulanten en 2 tot 4 toehoorders in Zenderen in De Zwanenhof.

Het PKN 2012 werd geopend met een mooie eucharistieviering met als voorganger pater Wim Flapper sdb, tevens onze gespreksleider.

Daarna kon het kapittel echt van start.

Eerst waren er wat zaken van orde zoals het goedkeuren van reglementen en het kiezen van stemopnemers. Het belangrijkste punt van bespreking was vervolgens het bestuursverslag.

Dit kwam uitgebreid aan

de orde en vooral het hoofdstuk over seksueel misbruik, dat apart behandeld werd, kreeg veel aandacht.

Aan de hand van een Power Pointpresentatie werd van dit hoofdstuk de procedurele kant toegelicht.

Daarna werd uitgebreid stilgestaan bij hoe het misbruik heeft kunnen gebeuren en hoe we er nu mee verder moeten of kunnen. Het hakt erin, dat was wel duidelijk. De reacties van verschillende kaptitularissen waren erg emotioneel en gaven blijk van verdriet. Maar daarbij kwamen ook onzekerheid over de toekomst, het gevoel van bedreiging, angst ook.

Want wat hebben wij voor verweer?

Vooraf van frater Wilfried vraagt het veel. Hij is degene die direct geconfronteerd wordt met beschuldigingen. Hij voert met slachtoffers gesprekken die soms heel vergaand en ingrijpend zijn. Hij verzorgt de ‘zakelijke’ kant van verweerschriften, zittingen, gegrond- en ongegrondverklaringen, mediation, schadeloosstellingen enz.

En daarnaast is er dan nog de aangeslagenheid en soms verslagenheid van medebroeders. Allemaal aspecten die hem diep raken. Frater Wilfried kreeg dan ook van het kapittel welverdiende lof en alle respect voor de wijze waarop hij met de problemen omgaat. De volle omvang van het seksueel misbruik is nog steeds niet te overzien, de gevolgen voor de fraters dus ook niet.

In het kapittel werd uitgesproken dat openheid, eerlijkheid en betrokkenheid natuurlijk altijd belangrijk zijn, maar dat het belang ervan – zowel naar elkaar als medebroeders als naar buiten – nu en in de nabije toekomst groter is dan ooit.

Andere agendapunten betroffen huisvesting en bestuurbaarheid en zij dienden ter voorbereiding op de kapittelweek in oktober. De situatie van nu, en de problemen die richting toekomst verwacht kunnen worden, werden aan de orde gesteld en er zal naartoe gewerkt worden dat in oktober concretere plannen voor de toekomst gemaakt kunnen worden.

Er werd een financiële commissie gekozen die het financieel beleid van de afgelopen bestuursperiode nader onder de loep gaat nemen, dit ter goedkeuring ook in oktober.

Er werden afgevaardigden gekozen voor het Algemeen Kapittel in september a.s. in Malang.

Frater Hans Wennekes gaf een indrukwekkend verslag van zijn werk voor Nadirkonyen, het centrum voor straatkinderen in Lodwar, Kenia.

O ja! Ik mag niet vergeten ook nog de morgengebeden en dag-sluitingen te noemen, die elke dag werden gehouden in de kapel van De Zwanenhof. Zij waren inspirerend en goed verzorgd door de Werkgroep Gebedsdiensten Kapittel.

Op de laatste ochtend kreeg ik bij het ontbijt te horen dat ik iets gemist had. Om 12 uur de avond tevoren was er een meditatie van de Zalige Dood gehouden. Het moet de moeite waard geweest zijn; jammer dat ik toen al op één oor lag.

De dagen waren eigenlijk zo om en we hadden het goed in De Zwanenhof. De service, accommodatie en locatie waren uitstekend, maar wat vooral goed aandeed waren de sfeer en de onderlinge contacten. Betrokkenheid en bezorgdheid, voor elkaar en de congregatie, gezelligheid ook, zij maakten er alle deel van uit.

De eerste helft van mijn vijfde kapittel deed mij met een goed gevoel thuis-komen en ik ben dankbaar dat ik erbij mocht zijn.

□

Adri Vergeer

GOUDEN KLOOSTERFEEST FRATER TON OOSTVEEN

“Ik heb een heel mooi en kleurrijk leven ....”

Op 13 augustus a.s. viert frater Ton Oostveen zijn gouden kloosterfeest. Traditiegetrouw wordt dat gevierd met medebroeders, familie en vrienden. Een jubileum is altijd een mooie gelegenheid om herinneringen op te halen. Een feest ook om

samen terug te kijken op de vele activiteiten die Ton ondernam in zijn vijftig fraterjaren.

Vooruitlopend daarop hebben we op de deur van zijn kamer in Fraterhuis St.-Jozef geklopt om hem tijdens een kopje koffie te laten vertellen hoe hij zelf terugkijkt op deze halve eeuw.

En vertellen kan Ton! Niet alleen omdat er veel is gepasseerd in deze vijftig jaren maar ook omdat hij een echte verteller is. Als een boeiend verhaal rollen de jaren voorbij, waarin Kenia, Borculo, Zutphen en Arnhem werkterreinen waren met altijd veel muziek, toneel en schrijven, maar vooral vertelt hij over zijn diepe belangstelling voor het religieuze en het spirituele.

In deze Inko laten we hem graag aan het woord over zijn jeugd, werk, hobby's en talenten en de verwerking van twee keer een hartinfarct en een auto-ongeluk.

Een zondagskind

Ton Oostveen werd geboren in Harmelen op zondag 19 september 1943. Een blij begin van een nieuw leven want: “De dokter zei tegen mijn moeder: een zondagskind brengt geluk. Nou, en hier

zit ik dan”, voegt hij er lachend aan toe. “Ik heb een heel mooi en kleurrijk leven..... ‘gehad’ wil ik niet zeggen, maar tot nu toe gehad – dat zeker.”

“Ik kom uit een katholiek gezin met vier kinderen, eigenlijk vijf, want na mij kwam nog een broertje maar hij heeft maar kort geleefd. Er zijn twee zussen boven mij en een broer. Mijn vader was van oorsprong boerenknecht en midden 50-er jaren is hij koster geworden. Mijn ouders deden altijd al veel in het verenigingsleven en de parochie, en toen de oude koster er mee stopte heeft mijn vader zijn taak overgenomen. Pa was veel in de kerk en Moeder deed het parochiehuis, zo groeide ik op in een religieuze wereld. Dat heb ik altijd fijn gevonden. Van jongs af aan heb ik een aparte band met het religieuze. Ik was als enige van de klas misdienaar en ben dat m’n hele leven geweest. Ik ben het nog!”

Stotteren

“Als jongetje zei ik altijd: Ik wil missionaris worden. En toen ik wat ouder werd en tegen m’n moeder zei dat ik priester wilde worden, zei ze: dat is te zwaar voor jou, dat red je niet. Ik had in die tijd twee dingen tegen. Ik had een handicap omdat ik stotterde en daarbij ben ik een middelmatige student. Ik wilde van het stotteren af en heb toen van mijn 10^e tot mijn 12^e jaar op spraakles gezeten. Door alle trainingen ben ik er helemaal vanaf gekomen. Ja, het kan vreemd gaan want nu is praten m’n vak! Verhalen vertellen, lesgeven, meditatiecursussen leiden, en overwegingen geven in vieringen. Dat is toch wel heel mooi.”

Naar de Fraters

“Toen mijn lagere schooltijd eindigde, werd met de school overlegd wat ik verder zou gaan doen. Ook over mijn wens om priester te worden werd gesproken. Een gymnasiumstudie zat er niet in, ‘maar’ zei de onderwijzer: ‘ik heb een zwager bij de Fraters van Utrecht. Als die jongen die richting uit wil, dan is dat een goede mogelijkheid.’ Zo ben ik bij de fraters gekomen.”

“Ik ging voor mijn opleiding naar Zeist en omdat ik geen zin had om bakker of schilder te worden, kwam ik op de kleermakerij terecht. Dat is een heel creatief vak en ik haalde vrij snel mijn diploma’s.”

Kenia I

Het is eind 1965 – drie jaar na zijn inkleding – als Ton zijn eerste officiële aanstelling krijgt om les te gaan geven op de Technische School in Mawego. “Dat was natuurlijk iets wat ik heel graag wilde, dus ik ben toen twee jaar naar Kenia geweest. Ik werd gevraagd omdat frater David nog niet klaar was met zijn studie en ik al wel voldoende bevoegdheid had om praktijkleraar te kunnen zijn. In Mawego heb ik op de internaatsschool naast de kleermakerij van alles op sport- en spelgebied georganiseerd. Ik heb daar een bibliotheek opgezet, toneelgespeeld met de jongens, dansavonden gehouden, een drumband opgezet. Dat ging allemaal heel goed en ik ontdekte dat het jeugdwerk mij ook wel lag. Toen David geslaagd was, kwam hij naar Mawego en ik ging weer naar Nederland.”

“Ik moest weer wennen in Nederland. Bijna al mijn groepsgenoten waren weg of gingen weg. Het was de tijd van de grote uittocht. Een aantal mensen vroeg zich af of ik wel zou blijven, waarop ik heb gezegd: moet ik weggaan omdat de anderen weggaan? Ik heb juist in die paar jaar als aspirant gezien en geproefd wat het betekent om je leven als frater in te richten. Het betrokken zijn op de armen en de minderbedeelden, dat is altijd onze leidraad geweest is en daarin heb ik gevonden wat ik wil. Ik ga niet weg. In het voorjaar van 1968 heb ik mijn altijdurende professie gedaan.”

Leo Stichting

“Wat in de zestiger jaren ook veranderde was onze kleding. Wij droegen inmiddels burgerkleding. Het had voor mij weinig zin om als kleermaker verder te gaan. Door mijn ervaring met het

jongerenwerk in Kenia heb ik mij daarna omgeschoold tot jeugd-leider. En toen ben ik op verzoek van frater Henk van Vliet naar Borculo gegaan om groepsleider te worden op de Leo Stichting. Daar heb ik in totaal twintig jaar gewerkt in twee perioden: Eerst tien jaar als groepsleider en vier jaar als vrijetijdsleider. Na een tussenpoos van zes jaar – dat was mijn tweede periode in Kenia – ben ik nog eens zes jaar werkzaam geweest als jongeren pastor op de Leo Stichting. In al die jaren is muziek, zang en toneel een belangrijk deel van mijn werk geweest. Zo had ik een Beat Band, een Jongenskoortje, een Drumband en een Musicalgroep. Daarnaast deed ik veel met knutselen en creativiteit. Bij jubilea, ouderdagen, feesten en later in de vrijetijdssector heb ik dit naast mijn andere werk met heel veel plezier gedaan.”

De vernieuwing

“In de zeventiger jaren kreeg je de vernieuwing binnen de congregatie. Geleidelijk aan werden allerlei dingen, waar we vertrouwd mee waren, anders. Het gebedsleven, het koorgebed, de meditatie, alles veranderde. Er waren medebroeders die gezamenlijk kleinere groepen vormden en ik ben toen in 1972 met tien mensen een nieuwe groep begonnen. Dat was het toenmalige Fraterhuis D184 op het terrein van de Leo Stichting. Mijn drijfveer daarvoor was om de balans van werken en religieus leven meer gestalte te geven. Uiteindelijk is de groep D184 niet helemaal geworden wat ik voor ogen had. Toen de groep ‘Chopinstraat’ in de plaats Borculo, een nieuwe start maakte in 1982, heb ik me daar bij aangesloten. Naar mijn gevoel zijn we daar een vernieuwd religieus leven begonnen. Er was bijvoorbeeld een gezamenlijk morgengebed en vespergebed in eigentijdse vorm; we hadden een mooie stilteruimte. Daar hing ook het houten kruisbeeld dat ik van mijn ouders gekregen heb toen ze een bedrag in de loterij gewonnen hadden. Het kruis is een dierbare herinnering en het hangt nog altijd in mijn slaapkamer.”

“Het leven met de groep in de Chopinstraat was in veel opzichten precies wat ik zocht. Ik wilde werken als frater, dus een religieus

leven maar ook een stuk idealisme hoog houden. Ik deed catechese-werk, we hadden gespreksgroepen met bewoners in de parochie en daarnaast pastoraal werk. Samen met de mensen in de Chopinstraat heb ik toen de spiritualiteit en de pastorale religieuze bewogenheid handen en voeten kunnen geven. Het was een goede, mooie tijd.”

Kenia II

schilderij van Kenia met daarin de beeltenis van O.L.Vrouw van Kenia

“Toen kwam Hans Wennekes terug uit de Filipijnen en hij heeft bij mij het vuurtje weer aangewakkerd. We vonden beiden dat we nog veel meer konden en mijn oude idealisme kwam weer boven: ik wilde weer naar Kenia! Frater Camillus heeft daarop contact gezocht met de Fraters van Tilburg, want zij hadden aangegeven dat ze een jeugdleider zochten. Ik ben toen weer naar Kenia gegaan

en ik heb daar twee jaar gewerkt voor de Fraters van Tilburg.

De Bisschop van het diocees Kisii heeft mij aangesteld als jongerenpastor. Er was al een goed team van Afrikanen en zo konden we samen voor het hele gebied veel Jeugdwerk organiseren. We begeleidten catechesegroepen en bijbelgroepen, gaven vormingsweken voor jeugdleiders; landbouwprojecten, visvijverprojecten voor betere voeding, begeleiding van geloofsgroepen op middelbare scholen, begeleiding van jongerenkoren en jeugdgroepen in de parochies. Mijn werkterrein was zo groot als de provincie Utrecht met zo’n dertig parochies en die moest ik allemaal bezoeken. Ik reisde dus veel door het gebied om het werk dat er

was te begeleiden en wat er nog niet was op te starten. Soms was ik veertien dagen onderweg.”

“Ik heb twee jaar heerlijk kunnen werken maar ik heb in die tijd wel aan m’n plafond gezeten want uiteindelijk heb ik tijdens een van de rondreizen een hartinfarct gehad. Op dat moment voelde ik me heel beroerd en ik dacht dat ik dood zou gaan. Het is heel gek wat er dan door je heen gaat. Ik dacht bijvoorbeeld: ik ben benieuwd waar ze me begraven, en ook: als ik dood ga, zal dat wel een consternatie geven in Nederland. Ik heb eerst nog twee weken op bed gelegen en uiteindelijk ben ik na enkele maanden kwakkelen ziek teruggegaan naar Nederland. Dat was mijn eerste confrontatie met mijn hartfalen.”

Hartoperatie

“Terug in Nederland heb ik allerlei onderzoeken gehad en toen de dokter zei dat ik een hartoperatie moest ondergaan, vond ik dat best ingrijpend. Ik vroeg hem wat de overlevingskansen waren en hij antwoordde: 99%; er zijn mensen die na een hartoperatie al weer de elfstedentocht gereden hebben. Oh, zei ik toen, dan kan ik ook wel weer terug naar Kenia.”

Van work-aholic naar spiritueel mens

“Ik was 43 jaar toen ik mijn eerste hartoperatie onderging. En kort daarna kreeg ik een auto-ongeluk. Het was een moeilijke tijd voor mij, want mijn hele wereld was ingestort. Ik had zoveel plannen, maar het moest anders, dat wist ik nu. Na dat eerste hartinfarct en het ongeluk ben ik van een work-aholic een spiritueel mens geworden. Ik was echt altijd bezig bezig bezig, altijd naar buiten toe. En toen ben ik gaan schrijven wat mijzelf bezighield. Het hele verhaal wat me dwars zat en de vraag of ik ooit weer aan het werk zou komen, heb ik van me afgeschreven. Op een dag had ik een gesprek met Wilfried van der Poll, Algemeen Overste, en toen kwam mijn vraag naar boven: wat ga ik doen, kan ik nog wat doen? Waarop Wilfried zei: ‘Ik stel geen grenzen

aan Gods goedheid.’ Zo, daar kon ik het mee doen. Het is niet mijn uitspraak, maar ik onderschrijf het wel.”

Kenia III

Frater Oostveen knapte na zijn ziekteperiode weer op en durfde alles weer aan. De wil om terug te gaan naar Kenia werd sterker, maar het was onzeker hoe dat zou gaan.

Ton: “Ik wist inmiddels dat er in Kisumu een straatkinderenproject was opgezet en dat Hans Wennekes daar werkte. Hans wist dat ik graag weer naar Kenia wilde en zei: we kunnen jouw hulp heel goed gebruiken, kom maar. Ik ben toen weer naar Kenia gegaan, maar ik zat met de angst dat ik niet ziek mocht worden want dan zou ik weer terug moeten. Dus wat gebeurt er dan? Dan word je ziek. Ik kreeg toch weer hartklachten waarop de cardioloog daar zei: het is een Westerse ziekte die wij hier niet kunnen behandelen. Ik kan alleen maar constateren wat er fout is. Je moet voor je gezondheid echt terug naar Nederland.”

Die mededeling kwam natuurlijk hard aan. Ton werkte op dat moment al weer twee jaar in Kenia in het Pandipiri straatkinderenproject. Hij had het daar erg naar z’n zin, maar wist ook dat zijn hart een zwak punt zou blijven.

“Ik heb er heerlijk gewerkt samen met Hans Wennekes. Hij woonde bij de kleinere jongens en ik bij de oudere kinderen. Ik had contact met beide groepen en zorgde vooral voor het buitenschools gebeuren. Daar moest van alles gebeuren. Kinderen die binnenkwamen moesten aangekleed en opgeknapt worden en daarbij kwam mijn kleermakerijervaring goed van pas. De kinderen kwamen vaak in vodden binnen en wij zorgden dat ze behoorlijke kleding kregen. Er kwam een keer een jongen met een broek aan, dat leken alleen lappen. En toen ik vroeg hoe trek jij die broek aan, het zijn allemaal gaten, zei hij: ik trek hem nooit uit.”

Wie niet hakt, eet niet!

“Bij de straatkinderen heb ik al mijn ervaring in het jeugdwerk kunnen gebruiken. We hebben heel veel activiteiten georganiseerd. Jongeren zijn altijd in om iets te doen met toneel, met sport of met muziek, of dat nou een discoavond of een scoutinggroep is, ze vinden het leuk en doen mee.

Verder moesten we elke dag houthakken na school, want het eten werd klaargemaakt op houtvuur. Het hout moest worden verzameld en daarna allemaal: hout hakken. En wie niet hakt, eet ook niet! Dus als er jongens waren die er tussen uit piepten, dan hoefde ik daar weinig aan te doen. Daar zorgden de jongens zelf voor.”

Terugkijkend zegt Ton: “Door mijn broze gezondheid kon ik dus niet in Afrika blijven en ben ik voorgoed naar Nederland teruggegaan. Maar Kenia is voor mij een heel belangrijke periode geweest. Door het werken en omgaan met de mensen daar, ben ik geworden die ik ben en bovenal ben ik religieus gebleven. Ik heb die jaren ervaren als een stuk religieuze verdieping.”

Opnieuw terug naar af

In mei 1989 kwam Ton met ernstige hartklachten terug uit Kenia, opnieuw terug naar af. (*Uiteindelijk zou dit leiden tot een tweede hartoperatie in 2010*). Hij heeft deze tegenslag verwerkt door zijn energie nog meer te richten op cursussen en trainingen op spiritueel gebied.

Ton: “Ik heb toen een aantal keren een ‘Mystieke week’ en een Drieweekse gedaan en veel boeken gelezen o.a. van Etty Hillesum en Meister Eckhart. Op advies van mijn huisarts deed ik al veel aan Zen-meditatie en in mijn herstelperiode had ik gelegenheid om me daar helemaal in te verdiepen. Ik ben toen ook gedichten gaan schrijven over mijn Godsbeleving, het zoeken naar God. Dat is later een boekje geworden.”

Nieuwe uitdaging

Na een rust- en opknapperperiode voelde Ton zich zover hersteld dat hij weer actief bezig wilde zijn. Vanuit het bestuur van de Leo Stichting kwam toen de vraag of hij pastoraal werker wilde worden. Na enige aarzeling, omdat hij zich meer jeugdwerker voelde, heeft Ton de nieuwe uitdaging aanvaard.

“Ik heb toen binnen de Leo Stichting als jongerenpastor gewerkt vanuit de vrije-tijd-sector. Die sector bestond uit Sport- Culturele en Pastorale Dienst. Dat heb ik zes jaar met heel veel plezier gedaan. De Kerstviering, de Vastenacties, het Vertrekkerfeest, de Koffie Bar op zondagmorgen en het Bruin Café op vrijdagavond was mijn werkveld. Verder stond de deur altijd open voor een gesprekje. Samen met de diaconale projecten in Zutphen die ik later heb gedaan, zijn dat de kronen op m’n werk geweest. Ik heb me toen gerealiseerd dat ik dit werk kon doen omdat ik 30 jaar jeugdwerk, groepswork en veldwerk gedaan heb. Je weet wat er bij de kinderen leeft, je weet hoe zo’n leven op het internaat is en waar ze eigenlijk behoefte aan hebben en de dingen waar ze mee worstelen.”

Mascotte

“Het is altijd mijn streven geweest om de kinderen als groepsleider of als pastoraal werker weer ’n beetje vreugde, een zonnestraaltje, te geven in het vaak grauwe bestaan op het internaat. En omdat ik mijn hele leven in de muziek heb gezeten, is het symbool van dat beetje vreugde wat ik wil geven een hele kleine mondharmonica. Het is een mascotte die ik ook nu nog altijd bij me draag en dikwijls pak om even een stukje muziek te blazen.”

Zutphen

“Toen duidelijk werd dat de Leo Stichting gehalveerd werd en het werken met en voor de kinderen heel afstandelijk werd, was het voor mij einde verhaal. Ik ben gestopt en ben gaan werken voor het dekenaat Zutphen. Het dekenaat had mij al eens benaderd of ik het jongerenpastoraat wilde behartigen en toen ik belde of de vraag nog steeds gold, was het antwoord: je kunt gisteren beginnen. Zo ben ik in 1995 voor het dekenaat begonnen en heb daar veel samengewerkt met de jongerenpastor van het dekenaat Groenlo.”

Het Breda Dak

“Na enige tijd ben ik in 1998 van de Leo Stichting naar Zutphen verhuisd. Samen met Ben Hagemans en Simon van Brakel woonden we in het Florenshuis aan de Bartokstraat. Van daaruit hebben we zeven jaar veel in de parochie, in de wijk en in de stad gedaan. Ook werkten we in ziekenhuis Het Spitaal, waar ik nog steeds voorganger ben in de kerkdiensten.

ב Eén van de projecten die we hebben opgezet, was Het Brede Dak; een diaconaal project voor mensen die hulp nodig hadden. Ons logo was de Beta uit het Joodse alfabet **ב** en letterlijk betekende dat: een dak boven je hoofd, een steuntje in de rug en vaste grond onder je voeten.

Ben Hagemans deed de contacten naar de psychiatrische patiënten, en ik zocht met name de verslaafden, alcoholisten, zwervers, daklozen; mensen die op straat leefden. We kenden de mensen, we kenden de plekken. Wij hebben er voor gezorgd dat het voor die mensen geordend was. We hadden voor hen een logement met drie kamers in het Volkshuis. Op een gegeven moment waren er echt geen zwervers meer in Zutphen. We hadden ook een goede samenwerking met de gemeente en met het Leger des Heils.”

Een ander diaconaal project waar Ton voor werkte was de Interkerkelijke Stichting NAASTE: NAzorg Achterhoek STEdendriehoek, die zich inzette voor ex-gevangenen. “Ik heb acht jaar voor dit

project gewerkt en bij mijn afscheid kreeg ik de Zilveren Roos van Exodus. Het is geen onderscheiding maar het is wel een mooie waardering.”

Buurtwerk

“Het bijzondere van ons werk in Zutphen was dat we naast de diverse diaconale projecten veel voor de buurt hebben mogen doen. Gewoon spontaan gewerkt. We hebben een buurthuis opgericht, activiteiten voor de kinderen georganiseerd, een trapveldje voor mekaar gekregen, koffiemorgens voor de ouderen, en in het Parochiehuis één keer in de maand een gezamenlijke maaltijd voor bejaarden en alleenstaanden. Allemaal dingen die nog bestaan. Ons werk in Zutphen was voor mijn gevoel ook echt eigentijds religieus leven.”

“Toen we het verzoek kregen van de gemeente Arnhem om naar hen te komen, hebben we ons werk eens goed bekeken en geconcludeerd dat alles heel goed liep en dat we datgene wat nog niet was overgedragen, ook goed aan anderen konden toevertrouwen. We hebben er een jaar voor genomen om alles te regelen. Simon is om gezondheidsredenen eerder naar Arnhem gegaan en Ben Hagemans en ik hebben hem in 2005 gevolgd. In Arnhem hebben we nog vier jaar met veel plezier gewoond en gewerkt. Een leuke bijkomstigheid vind ik zelf dat we ook daar weer werkten met de mensen in de wijk, ik was o.a. voorzitter van de buurtvereniging. Het afscheid van Arnhem was in 2009. En nu zijn we al weer bijna drie jaar ingeburgerd in het St.-Jozefhuis.”

Citer

Bij de vele activiteiten die frater Ton Oostveen ondernam kwamen zijn talenten voor muziek, toneel en spel goed van pas. “Muziek is altijd heel belangrijk voor mij. Voor mezelf is het belangrijk maar ik heb ook als jeugdleider en jongerenpastor veel kunnen bereiken, juist door de muziek. Sinds een paar jaar speel ik citer. Dat is noodgeboren want eigenlijk speel ik al 55 jaar accordeon,

maar sinds ik een pacemaker heb en daar behoorlijk wat ellende mee heb gehad, ben ik daarmee gestopt. Mede doordat ik accordeon speelde en altijd die zware kast op de plek van de pacemaker drukte, is dat ding gaan schuiven. Daarom heb ik de accordeon vaarwel gezegd en nu speel ik citer. Ik heb twee lessen gehad in de techniek en omdat het een vergelijkbaar instrument is, had ik het snel onder de knie. Ik heb tijden dat ik elke avond zit te spelen vooral als ik weet dat ik over een paar maanden ergens moet spelen. Soms is dat hier in huis en soms voor een gezelschap buiten.”

Verhalen vertellen

Naast muziek heeft Ton een andere hobby en dat is verhalen vertellen. Hij is zelfs professionele verhalen verteller. “Toen ik nog jeugdleider en groepsleider op het internaat in Borculo was, kon ik altijd makkelijk verhalen vertellen. Soms schreef ik het verhaal zelf, soms gebruikte ik het bouwwerk van een bestaand verhaal en daar fantaseerde ik van alles omheen. Dan kwamen de jongens naar me toe en vroegen of ik nog een spannend verhaal wist. Toen heb ik tijdens een vakantie in Zwitserland een ecooloog ontmoet die, als we ’s avond doorgenomen hadden wat we allemaal gezien hadden, een aantal boeiende verhalen vertelde. Deze man bleek een professionele verteller te zijn, hij woonde vlakbij in Arnhem en van hem heb ik toen de kneepjes van het vak geleerd. Het is niet declameren of voordragen; vertellen is een kunst. En dat combineer ik tegenwoordig met de citer. Verhalen bij de citer. Ik heb dat al voor verschillende groepen gedaan.”

Zoektocht naar God

Het schrijven van teksten heeft Ton zijn hele leven al gedaan. Hij schreef verhalen, cabarettteksten, toespraken op rijm en gedichten als er een jubileum of feest was. Dat ging bij hem altijd heel luchtig en gemakkelijk. “Maar”, vertelt Ton, “het schrijven van spirituele gedachten is anders. Na mijn hartoperatie en het auto-ongeluk ben ik gaan schrijven wat mij bezighield bij het zoeken naar God. Het is na

lang aarzelen een gedichtenboekje geworden met de titel: ‘Want Jij bent er altijd.’ Het is in 1999 in eigen beheer uitgegeven. Ik heb de aantekeningen nog en als je het boekje volgt dan zit daar een heel groeiproces in. Het begint bijvoorbeeld met het gedicht: God je bent zo ver weg. Later wordt het: God welkom thuis, want jij bent er altijd. Ik zocht je ver, maar je was heel dichtbij.”

Naast het boekje met spirituele gedichten en gedachten is er van Ton Oostveen ook een bundel met kerstgedichten uitgegeven.

“Inmiddels liggen er weer een aantal gedichten klaar voor een bundel”, vertelt hij, “maar op het ogenblik publiceer ik mijn gedichten in Onder Ons. Er is altijd een gedicht op de achterpagina en vaak de seizoensgedachte op de derde pagina. Soms zijn ze ludiek, soms spiritueel.”

Deze Icoon werd door een vriend van Ton geschilderd

Kleurrijk, dat zeker!

Aan het begin van ons gesprek noemde Ton zijn leven: Mooi en kleurrijk. Bij alles wat hij over zijn fraterleven vertelt, kunnen we dat zeker beamen; we kunnen er nog aan toevoegen: en veelzijdig! Lachend vertelt hij aan het slot: “Ik heb veel gedaan, ben heel actief geweest en ik heb de nodige klappen gehad. Maar ik ben nog steeds lekker bezig. Tegenwoordig met een aantal dingen waar ik veel voldoening in vind, zoals bijvoorbeeld mijn Zen-leraarschap. Ik ben blij met deze tak van werk omdat ik dat fysiek aan kan. Het is veel geestelijke overdracht. Een van mijn slogans is dan ook: als het niet kan zoals het moet, dan moet het maar zoals het kan!”

□

Petra de Landmeter

KERSTENGELLEN UIT LOGEREN

Sinds kerst 1995 – onze eerste kerst in het Bestuurshuis – zijn er behalve een paar ballen en de lichtjes engelen in de kerstboom opgehangen. De eerste drie hebben we in een Islamwinkel in Kediri gekocht, daarna zes in Doetinchem en een vriendin kwam met drie kleine engeltjes op visite. Zo is het idee geboren om voortaan alleen engelen in een serie van drie op te hangen in de kerstboom en het aantal ballen te doen verminderen. Allengs is het aantal gegroeid tot 114 drielingen! De benodigde boom is steeds groter geworden om zoveel mogelijk engelen te kunnen plaatsen, maar de laatste twee jaar hebben al zo'n dertig engelen in colonne bij de kribbe gestaan, omdat het te vol werd in de boom.

Nooit hebben we kunnen denken, dat de hele collectie - naast de hangende “drielingen” hebben we ook een- en tweelingen en zelfs staande engelen - deel zou gaan uitmaken van een heuse engelenexpositie. Dit jaar is dat een feit geworden. Bij ons bezoek aan het Heiligenbeeldenmuseum in Kranenburg nabij Ruurlo, in 2011 tijdens de vakantieweken van het fraterhuis St.-Jozef, vertelde de directeur van het Museum, oud-leerling van de Petrus Canisiusschool dhr. Ton Rutting, dat er in 2012 een engelenexpositie zou gehouden worden. Hij hoorde toen meteen van een medebroeder, dat wij een engelenkerstboom hebben.

In de afgelopen kersttijd is Ton met zijn vrouw Riet, de verantwoordelijke voor het inrichten van exposities, naar onze kerstboom komen kijken en hun enthousiasme was duidelijk zichtbaar! En zo is het gekomen dat Wilfried en ik op 7 april naar Kranenburg trokken om onze drieling-engelen op te hangen in een zeer fraaie metalen boom..... en de andere engelen kwamen in een vitrinekast. Het was eerst even wennen, maar naarmate er meer engelen in deze “buisenboom” kwamen te hangen, werd het een fraai gezicht en kregen we een zeer tevreden gevoel over ons.

Op tweede Paasdag is de expositie officieel geopend door Deken Pastoor drs. H.M.G. Smeets van Venray, een groot verzamelaar van engelen. Elk jaar houdt hij in de grote kerk aldaar een eigen

expositie. In totaal heeft hij zo'n 700 beelden, van heel klein tot heel groot. Hij had voor ons een heel herkenbaar verhaal hoe het bij hem zo ver was gekomen en hoe hij ermee omging. Zelf kopen is er nog nauwelijks bij, omdat familie en vrienden van overal engelen cadeau doen.

Van nog enkele mensen is een deel van hun verzameling op de expositie te bewonderen. Wie van engelen houdt, moet echt een middagje eraan besteden! De expositie staat er tot eind oktober.....

Zie ook: www.heiligenbeeldenmuseum.nl

Poster van Rudo van Rooij

□

Leo Ruitenberg

GODGELEERDEN

Eerst komt God met Openbaring.
zendt profeten, boetgezant.
Daarna komen theologen
en met hen het misverstand.

Theologen, godgeleerden,
wat is toch uw vakgebied,
dat u beter dan een ander
Gods geheime werken ziet?

Theologen, godgeleerden,
Uw benaming! Arrogant!
Niemand kent Gods Plan, Gods Wezen.
U verkent de buitenkant.

God, Hij is de bron van Kennis,
God, Hij is Geheimenis.
God is Bronaar van de Liefde,
Die met 't hart te vatten is.

Zwijg dan koele theologen.
Uw vernuft heeft geregeerd.
Daardoor zijn ook mysteries tot
wetenschap gereduceerd.

Ga niet verder dan de krijtstreep
van het menselijk gebied,
en erken wijs en verstandig,
"Ik geloof. Ik weet het niet"

Geef niet heel geleerd een antwoord
of een woordenfraai relaas,
als ware u een ingewijde
en Gods eigen spullenbaas.

Blijf gelovig, dus onkundig,
waar slechts Credo wordt gevraagd.
Buig het hoofd. Het antwoord schuldig.
Het geloof wordt niet belaagd.

Keer terug, ga naar de Bronnen!
Deze spreuk in uw embleem.
"Pers Gods Woord niet in formules
of verstandelijk systeem".

□

Credo

Theobaldus

GOUD VOOR FRATER ALBERTUS, BHK

MIJN JEUGD

Op 1 juli 1939 ben ik geboren in de kampong Wukak-Nita, vlakbij Maumere op Flores. Ik kreeg de roepnaam Daniel en mijn familienaam is Ulun. Onze familie is katholiek. Als peuter was ik erg lastig en druk. Constant liep ik achter mijn moeder aan als zij les gaf in muziek en dans. Ze gebruikte een bamboefluit bij het lesgeven aan de jeugd van het dorp. Misschien is daar de kiem bij mij gelegd voor de liefde voor muziek.

Vanaf 1948 ging ik dagelijks graag naar de kleuterschool in het dorp Bloro, behalve op zondag. Op die dag kreeg je twee cent (zilvergeld van Nederland): één cent voor de kerk en de andere cent voor het kopen van snoep. Heerlijk!

Het was in 1949 dat ik mijn eerste communie deed. (De Florinezen spreken van 'Sambut Baru' de eerste keer ontvangen) een zeer belangrijke dag voor elke scholier op Flores, alleen al omdat je een nieuwe broek en een nieuw shirt kreeg, maar ook omdat er heerlijk eten was. Ja, je voelde je de koning te rijk. Je wilde eigenlijk op dat moment net als de pastoor worden, omdat zijn toog er zo prachtig uitzag en omdat - volgens de verhalen - alle pastoors in de hemel komen. Ja, wie wil dat niet?

Daarna ging ik naar de lagere school in Nita, waar ik bij het koor zong en in een band op de ukelele (een kleine gitaar met vier snaren) speelde.

Van 1955 tot 1958 zat ik op de school van de fraters in Ndonga vlakbij Ende. Daar ontmoette ik voor het eerst frater Roberto, hij was de leider van het internaat. Frater Angelinus was het hoofd van de school en leraar muziek en scheikunde. Dit waren twee lesgebieden die mij zeer goed lagen en ik met plezier volgde. Mijn persoonlijke indruk is dat dit een mooie tijd was, zowel op school als op het internaat. En dan die toegen van de fraters, geweldig!! Die witte toog en dat zwarte kruis dat de fraters droegen, dat was pas mooi. Daar waren de pastoors niets bij.

De school van de fraters was goed. De leerlingen kregen er naast de lessen ook sport, muziek en er was veel recreatie. Vooral de tweede klas heeft indruk op mij gemaakt. Wij mochten met de klas in de kerk zingen tijdens een doopdienst, waarin volwassenen gedoopt werden. Dat ging dan wel in de lokale taal van Maumere, omdat de meesten van de dopelingen het Bahasa Indonesia niet kenden.

Na de opleiding bij de fraters ben ik op een lagere school gaan lesgeven. Mijn ouders vonden het prachtig een zoon te hebben die leraar geworden was. Een functie die hoog in aanzien stond. Als je leraar was dan moest je, in de ogen van de Florinezen, knap zijn. In die tijd begon ik ook met het leiden van een koor, voorgaan in gebedsdiensten en het beoefenen van sport, allemaal tegelijk.

INTREDE BIJ DE FRATERS

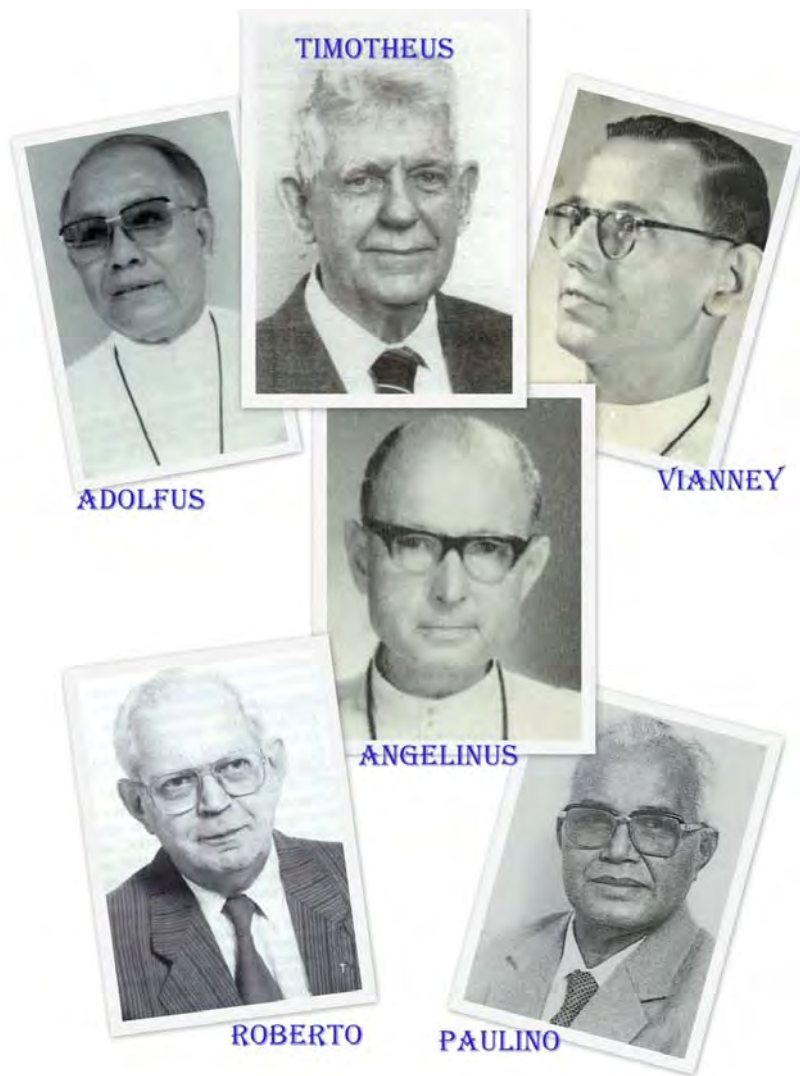
Het was 1961 dat ik in het postulaat begon, waar frater Timotheus Sminck de leider was en waar we les kregen over slangen en schelpen van frater Vianney, een eerlijk en betrouwbaar mens. Het noviciaat werd ook door frater Timotheus geleid. Als aspirant woonde ik in Larantuka en maakte ik mijn studie op school af. Uit die tijd herinner ik me vooral frater Paulino die op een humoristische wijze Bahasa Indonesia gaf.

Vanaf 1965 woonde ik in Surabaya en werkte op de hogere middelbare school (SMA) aldaar. Ik gaf scheikunde en wiskunde aan de hoogste klassen. Hoofd van de school was frater Adolfus. De Altijdurende Geloften legde ik af in 1969 in Malang, samen met anderen die ook hun studie afgesloten hadden. Vervolgens werd ik leider op een internaat en scheikundeleraar in Podor-Larantuka en later in Ndao-Ende, waar ik ook hoofd van de school was. Achtereenvolgens heb ik ook nog scheikunde gegeven op de SMA in Surabaya en in Malang. Tenslotte ben ik Palembang terechtgekomen, waar ik naast de scheikunde ook veel tijd besteed aan muziek, het leiden van een koor, dat zowel op school als in de kerk optreedt.

TOT SLOT

Nu ik terugkijk op al die jaren wil vooral dank uitbrengen aan:

- God, die mij met een grote liefde en trouw omringd heeft.
- De familie, die met zorg en vooral met hun gebed, mijn roeping gesteund heeft.
- De gemeenschap van de fraters van Onze Lieve Vrouw van het Heilig Hart die als Congregatie en van persoon tot persoon mijn tekortkomingen hebben vergeven. Dit merk ik tot op de dag van vandaag. Dank aan al mijn medebroeders. Ik ben trots om bij deze gemeenschap te mogen behoren, dat ik mij mocht aansluiten en hoop dat ik tot nu toe een goed voorbeeld gegeven heb.

□

*Vertaald door Wilfried van der Poll
en Leo Ruitenber*

de pen doorgeven

De pen is aan mij doorgegeven.

Toen ik gevraagd werd had ik geen idee waar ik het over moest hebben. Maar goed, ik zal toch een poging wagen.

Mijn naam is Anneke Wateler en ik doe de financiële administratie voor het Provinciaal Bestuur.

Daarnaast sport ik graag. Ik ben ooit bij m'n broer gaan kijken die de halve marathon liep in Utrecht. Toen ik daar zo stond te kijken zei ik: zo'n marathon wil ik volgend jaar ook lopen. De mensen om mij heen hadden zoiets van, ja hoor zij wel. Maar ik ben vanaf die dag gaan trainen, drie keer per week. Begonnen met een klein rondje en iedere keer een stukje verder. Zo bouwde ik het snel op. Na een jaar was ik dan ook zover dat ik de halve marathon kon lopen.

Om mijn tijd te verbeteren ben ik daarna lid geworden van Hellas waar je een goede begeleiding krijgt om je tijd te - verbeteren en te voorkomen dat je een blessure oploopt. Bij Hellas stelden ze een schema op om je goed voor te bereiden op een volgende loop. Op zondag gingen we bijvoorbeeld met een groep het Panbos in en deed je interval-

training waardoor je steeds makkelijker en sneller ging lopen. Zelfs zo snel, dat op enig moment een aantal fraters langs de kant stonden om mij langs te zien komen en mij bijna gemist hadden (grapje).

Tegen de tijd dat ik weer het voornemen had om mee te doen aan zo'n loop moesten er wel kilometers gemaakt worden. Voor de gezelligheid liet ik dan m'n zoontje meefietsen.

Omdat je veel alleen traint hebben we op enig moment een hond genomen. Zij was mijn beste loopmaatje en heeft heel wat kilometers met mij meegelopen. Altijd blij als ik mijn loopschoenen aantrok want dan stond ze al bij de deur om mee te kunnen gaan.

Lopen doe ik nog steeds, maar niet meer zo fanatiek. Het blijft leuk om te doen en het is heerlijk om buiten te zijn. Vanuit huis loop je zo via de Kromme Rijn het bos in en vooral op zondagmorgen wanneer het overal nog stil is, kan ik hiervan echt genieten. Het maakt dan ook niet uit of het regent of dat de zon schijnt. Ik hoop dit nog heel lang vol te houden.

□

Anneke Wateler

En de pen geef ik graag door aan frater Wilfried van der Poll.

MARIA

stil en onopvallend,
bescheiden op de achtergrond,
een beetje vergeten,
vind je haar overal terug.
in kerken en kapellen,
op hoeken van straten
verkleurd door regen en wind,
in huiskamers,
oud of modern van vorm:
Maria, de vrouw zo menselijk nabij.
een jonge vrouw uit galilea
met een leven, getekend
door het lijden van haar zoon.
moeder van een kind
anders dan andere,
dat van kleins af
zijn eigen weg ging.
ze leerde het aanvaarden
met het zwaard in haar hart.

Maria, een vrouw
waarin elke moeder zich kan herkennen.
zij stond onder het kruis
van haar eigen zoon.
op dat moment was er
van mannen en leerlingen
geen sprake meer:
ze waren er allemaal vandoor.
ze kon aanvaarden omdat ze zich
door god aanvaard wist.
god had naar haar omgezien.
nu durft men nauwelijks nog
over haar spreken.
ze past in haar eenvoud
niet meer in onze tijd.
haar beeld is uit vele kamers verdwenen. en
toch blijft haar leven van pijn en diep geloof
een uitnodiging tot inzet en inkeer.

□

Erik Stynen

KONINKLIJKE ONDERSCHIEDINGEN

oftewel: LINTJESREGEN

Het is altijd spannend of er bij degenen die een Koninklijke onderscheiding krijgen bekenden van ons zijn. Het was al bij meerderen bekend dat Annie en Ben Janssen uit Oosterbeek, nog veel werkzaam in Kenia, plus onze pastor Anton Vernooij uit Zeist een eervolle onderscheiding zouden krijgen. Groot was de verrassing bij het zien van de foto uit Zeist, dat voor pastor Vernooij het echtpaar Prijten staat en ook beiden een decoratie ontvangen hebben. De heer en mevr. Prijten zijn trouwe kapelbezoekers bij ons.

De redactie wil alle vijf gedecoreerden van harte feliciteren en wenst hen toe, dat ze de onderscheiding nog lang in goede gezondheid mogen dragen

Een dierbare herinnering

Zo rond 1970 werd de kloosterafdeling van de Ludgeruskweekschool gesloten. De gemeenschap viel in drie groepen uiteen.

Dat was het startsein voor een nieuw begin aan de Alexanderlaan. Zeven fraters kwamen er op vrijwillige basis bij elkaar; de oudste was Emmanuel, de jongste Gerard Luttenberg.

Er werd veel nadruk gelegd op gezamenlijke verantwoordelijkheid, soberheid en sociale bewogenheid. We werden lid van de wereldwinkel (spottend ook wel de club van wereldverbeteraars genoemd), lid van de Novib en ondersteunden financieel het werk van Paul Steverink in Kenia.

Na enkele jaren vertrok Emmanuel naar Kenia en keerde Savio terug naar zijn familie.

We hadden woonruimte over en gezamenlijk besloten we om mensen (mannen) die geen huis hadden, in ons gezelschap op te nemen. Dat deden we in samenwerking met de sociale dienst van de gemeente Hilversum.

De eerste, die kwam, was René; een jonge man van ± 25 jaar. Na enkele jaren varen was hij op straat terecht gekomen. Hij kreeg een kamer, at mee aan tafel, kreeg een huissleutel en kon zijn verhaal bij ons kwijt. Na enige tijd kon hij een bovenetage huren en vertrok hij.

Er kwam een nieuwe klant, mijnheer Potgieser. De man had een attaque gehad en was door vrouw en kinderen op straat gezet; bij ons werd hij met open armen ontvangen. Samen waren we tot veel goed werk in staat.

Mhr. Potgieser kreeg uiteindelijk een huisje van de gemeente en bij ons kwam een nieuwe gast. Het was Rob, een heroïnever-

slaafde. We trokken samen met hem op en merkten hoe bizar het leven van een verslaafde is. Heeft hij heroïne gebruikt dan is hij tot normaal verkeer in staat, maar eenmaal weer nuchter dan haalt hij de gekste streken uit. We trokken samen met Rob op totdat hij lastig werd voor de buurt. Gelukkig ontfermde zijn oudere broer zich over hem toen wij te kennen gaven dat het zo niet langer kon.

Ondertussen hadden we ook aanloop van Douwe, een oud-delinquent die 14 jaar in Leeuwarden had gezeten. Ook voor hem stond de deur altijd open.

Zo zijn er lange tijd steeds weer noodgevallen geweest, waar wij als groep voor open stonden.

Een vruchtbare en boeiende tijd, waar ik vaak nog met dankbaarheid aan terugdenk, hier in het rustige Sint Jozefhuis.

□

Hilarius

Alexanderlaan

PLANTAGES IN SURINAME

Suriname heeft vele plantages met geweldige mooie namen. Als je stroomopwaarts de Commewijnerivier opvaart dan ontdek je plantages met de meest wonderlijke en prachtige namen.

Eerst even een stukje aandacht voor het verleden.

De geschiedenis van Suriname hangt nauw samen met de ontwikkeling van het plantagewezen. De voortdurende strijd met het oprukkende onkruid vereiste vanaf het begin een groot aantal arbeidskrachten, die in het dunbevolkte Zuid-Amerika nauwelijks te vinden waren.

Naar het voorbeeld van de Portugezen in Brazilië introduceerden de Engelsen in de 17e eeuw de slavencultuur in Suriname. Na de overname door de Nederlanders bleef gouverneur van Sommeling nieuw leven in het plantagewezen en werden de oevers van de rivieren naar Zeeuws model in cultuur gebracht en werden nieuwe slaven uit Indië (Javanen), India (Hindoestanen), Afrika (negers) en bevolking uit China onder prachtige voorwendsels overgebracht naar Suriname. Deze arbeiders bleken beter bestand tegen het afmattende klimaat en de tropische ziekten dan de “rode slaven”, de inlandse indianen.

De hoge rivieroever van de Surinamerivier, Cotticarivier en de Commewijnerivier in het noorden maakten men vruchtbaar voor suikerriet, koffie, cacao of tabak. De investeringen voor het in cultuur brengen waren niet gering. Soms waren er bedragen gemoeid van 100.000 en 250.000 harde achttiende eeuwse guldens.

Vele plantagenamen waren kenmerkend voor de tijdgeest zoals: Zorg en Hoop, Meerzorg, Zorgvliet, de Goede Hoop en Frederikshoop. Maar ook: Lust en Rust, Zeldenrust, Den Nijdt en Spijt, Worsteling Jacobs en Rust en Werk.

Andere plantages kregen persoonsnamen of plaatsnamen. Zo liggen Berlijn en Boston in Suriname. Bij de komst van de Franse Hugenoten ontstonden er namen als Tout la Faut, Ma Retraite, Mon Souci, La Espérance en La Providence. De Engelsen noemden hun plantages: Paradise, Friendship en Totness.

In de grote bloeitijd, halverwege de achttiende eeuw waren er ongeveer 500 plantages. Door de kracht van de Amsterdamse beurs in 1773 liep de financiering voor de geldverslindende volksplanting spaak. Veel eigenaren verlieten berooid de kolonie. De vaak hardvochtige beheerders die de zaken gingen waarnemen

wilden door roofoverval snel rijk worden. Het weglopersaantal onder de slaven groeide. In het jaar 1863 werd de slavernij afgeschaft. Jaarlijks vieren de Surinamers op 1 juli Keti Koti (Dag van de verbroken ketenen).

Op de oude plantages heerst tegenwoordig de sfeer van vergane glorie. Slechts enkele plantages zijn nog in gebruik. Tussen de bakstenen dammen en sluizen hebben de nakomelingen van de Hindoestaanse en Javaanse immigranten hun landbouwgrondjes aangelegd.

In Commewijne neemt de laatste tijd de belangstelling voor landbouw af en men houdt in toenemende mate bezig met visserij. Afgezien daarvan zorgen particuliere veeteelt- en aquacultuurbedrijven voor nieuwe werkgelegenheid.

Op de plantage Rust en Werk heeft een Nederlander al vele tientallen jaren een bloeiend veeteeltbedrijf met duizenden koeien.

De gehele bevolking van deze plantage verdient in dit bedrijf hun boterham. Daarnaast worden op vele plekken in de plantage op grote zeven de garnalen gedroogd voor de export en de inlandse markt.

De plantage Peperport en de plantages Mopentibo en La Liberté verbouwen de lanti (overheid) koffie en cacao voor de lokale markt. Het bedrijf kampt echter met een gebrek aan personeel daar de salarissen karig zijn.

De voormalige suikerrietplantage Marienburg laat nog duidelijke sporen zien van het enorme suikerverwerkingsbedrijf dat nu zwaar in verval is. In de gloriejaren een werkgelegenheid voor honderden arbeiders. In 1974 werd de fabriek gesloten en door de Amsterdamse eigenaren werd het voor een symbolische bedrag van één gulden verkocht aan de Surinaamse overheid.

Plantage Baki is de laatste halte van de rivierboot (postboot). Baki is de onofficiële naam voor de dorpsgemeente die de plantages Reijndorp en Bruinendaal omvat. Bij Baki begint de Matapica-kreek, die halverwege overgaat in het Matapica-kanaal en uiteindelijk naar de oceaan leidt. Op de stranden aldaar leggen de reuzenschilpadden hun eieren. Tussen februari en juli kruipen de reusachtige beesten uit zee om in duizenden nesten meer dan een miljoen eieren te begraven. Dit schouwspel is bij te wonen, maar je moet er wel een nachtelijke zoektocht voor over hebben.

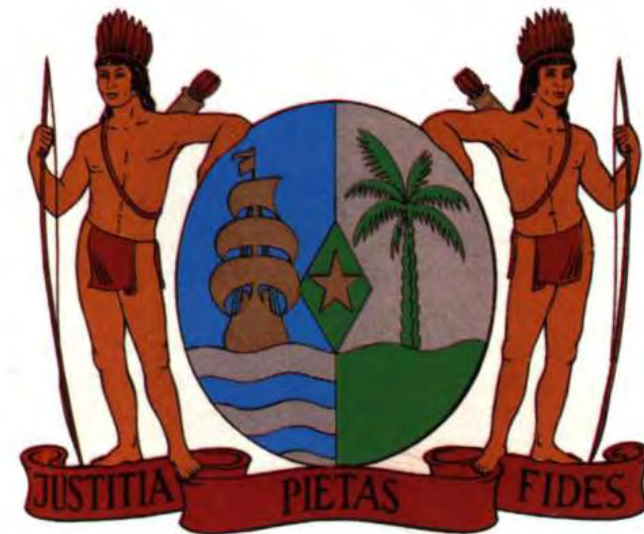
Door constante aanslibbing is de verbinding tussen de Commewijnerivier en de zee plaatselijk zeer ondiep. Fascinerend om te zien is de veranderende vegetatie van jong (secundair) bos naar het mangrovebos van het brakwatergebied.

Suriname is een land van vrijheid, van mogelijkheden en met toekomst. Dit zorgt voor een groeiend zelfbewustzijn van de bevolking dat naast de negatieve aspecten ook de vele voordelen van Suriname inzien: de prachtige natuur en uitgestrektheid van het binnenland, de kustvlakte met ruige stranden en de oude plantages, het rijke historische verleden en de fascinerende multiculturele samenleving.

□

Wim Heister

(met teksten uit Elmar reishandboek)

INHOUD

Van de redactietafel		02
Felicitatie	Wim Swüste	03
Gouden jubileum Paul Steverink	Paul Steverink	04
Overweging bij de Constituties	Alfons Kroese	10
Mijn vijfde kapittel	Adri Vergeer	14
Gouden jubileum Ton Oostveen	Petra de Landmeter	18
Kerstengelen uit logeren	Leo Ruitenberg	31
Godgeleerden	Theobaldus Geraets	34
Goud voor frater Albertus, BHK	Albertus, vertaling door Wilfried en Leo	36
De pen doorgeven	Anneke Wateler	40
Maria	Erik Stynen	42
Koninklijke onderscheidingen	redactie	44
Een dierbare herinnering	Hilarius	45
Plantages in Suriname	Wim Heister	47
Inhoud		51
Colofon		52

INKO

onder redactie van: Johan Brummelhuis, Wim Heister, Leo Ruitenberg,
Frits Stevens, Wim Versteeg

met medewerking van: Angelico Fennis (omslag)
Hilarius de Booij (illustraties)
Petra de Landmeter (interviews)

secretariaat: Johan Brummelhuis
Schorteldoeksesteeg 1, 3732 HS De Bilt
tel.: 030 - 69 76 237
email: j.brummelhuis@fratersvanutrecht.nl